

Ura je kot živa stvar

Amaterizem je prirojena ljubezen do določene stvari — dela. Tega se človek ne more naučiti v nobeni šoli. S temi besedami mi je nekoč nekdo pojasnjeval, kaj pomeni amaterizem. Ker občudujem nekatere amaterje (samouke ljudi), sem se spomnil teh besed in obenem enega od amaterjev, našega krajana Staneta Humarja (bolj znanega kot Stane trafikant).

Ko sem prišel k njemu v stanovanje, me je prese-netilo tiktakanje ur raznih znamk, barv in velikosti. Zaprotil sem ga, naj mi kaj pove o sebi, skomignil je z rameni in se zamislil. Čez nekaj časa me je pobaral, kaj bi rad vedel? Povej mi, kako in kdaj si prišel v Ljubljano? (že prej sem vedel, da je bil pod Italijo). Spet je utihnil in se zagledal v kot dnevne sobe ter se zamislil. Potem je začel svojo pripoved.

»Mislim, da je to bilo 1935. leta, 22 let mi je bilo, ko sem ilegalno pobegnil iz Italije v Jugoslavijo. Takrat so bili hudi časi. Ni bilo dela in ne denarja. Fašisti so preganjali ves napredni svet, posebej pa nas, Slovence. Nismo smeli ne peti ne govoriti po slovensko, nismo imeli slovenskih šol, niso nam dali dela in podobno. In če ni bilo dela, ni bilo denarja in če ni bilo denarja, ni bilo kruha in še česa drugega, kar človek potrebuje.

Bil sem mlad in zdrav. Odločil sem se, da bom pobegnil čez mejo v Jugoslavijo med domače ljudi, da bom vsaj lahko govoril slovensko. Po prihodu v Ljubljano ni bilo vse rožnato. Prvo, kar me je prizadelo, so bile težave z zaposlitvijo, pa vendar sem si dobil delo na cesti in lahko sem govoril materin jezik. Takrat se ni nihče vprašal, koliko bo zaslužil in kaj bo delal, vsak je bil srečen, da je dobil delo, sicer je bil prisiljen beračiti.

Delal sem vse, kar se mi je ponudilo, da bi se preživel. Po kapitulaciji Jugoslavije 1941. leta so v Ljubljano prišli Italijani. Aretirali so me in za tri mesece zaprli v Ljubljani. Iz Ljubljane so me odpeljali v Trst in od tu v Gorico, v zapor. Iz Gorice so me odpeljali v srednjo Italijo v taborišče, kjer sem delal ves čas do kapitulacije Italije. Takoj po kapitulaciji sem pobegnil v Slovenijo in vstopil v partizane na območju Čepovana. Imeli smo težke boje z Nemci. Prvega aprila 1945. leta so Nemci sklenili obroč okrog Vojskega, kjer sem bil tudi jaz. Bili smo brez municije in slabo oboroženi, zato se nismo mogli prebiti iz obroča. V tej zame težki preizkušnji sem bil ranjen v levo nogo. Rana je bila komplicirana, pa sem vseeno moral ostati v gozdu brez hrane in zdravniške pomoči osem dni. Potem so me tovariši odnesli v Mrzlo rupo v bolnišnico »Pavla«. Po osvoboditvi sem bil v bolnišnici v Gorici in iz Gorice 25. decembra 1945 prišel v bolnišnico v Ljubljano; zdravil sem se do jeseni 1946. leta. Medtem pa sem pel v Invalidskem pevskem zboru. Ker sem ostal trajni invalid, so mi sem ostal do upokojitve. To bi bilo vse, kar ti lahko povem o sebi,« je skromno rekel moj sogovornik.

Pa vendar ni povedal vsega. Povprašal sem ga po njegovem hobiju, o popravljanju ur in drugo.

Pogledal me je in se nasmehnil. »Če misliš, da je moj hobi samo popravljanje ur, se motiš. Moram ti povedati, da zelo rad delam vse. Popravljam vse, kar mi pride pod roko, strojčke, vžigalnike, celo merilne naprave — noni. Nekoč, ko sem bil mlad, sem si naredil kolo, ki je bilo daljše od normalnih koles. Ne-

kemu znanцу je to moje kolo tako ugajalo, da mi je zanj dal popolnoma novo kolo.

Kdaj sem začel popravljaliti ure, ti ne bi vedel povedati. Vem, da je bilo pred vojno, ko se mi je pokvarila ura. Vzel sem navadni žepni nož in uro odprl. Opazoval sem njen mehanizem in odkril napako. Uro sem popravil in dobil posebno veselje do popravljanja ur. Pri petrolejki sem presedel veliko noči (takrat namreč ni bilo toka) in se seznanjal z mehanizmi raznih ur. Po vojni sem si začel nabavljati razno strokovno literaturo in orodje. Zbiral sem stare ure, za katere so lastniki menili, da jih ni moč popraviti. Takih ur sem popravil na stotine in tisoče ter se marsikaj pri tem naučil. Danes lahko popravim še tako precizno uro, pa naj bo katerekoli znamke.

— Zate res govorijo, da popravljaš že odpisane ure, mislim na tiste, za katere urarji trdijo, da so za odpad. Povej mi kaj o tem?

»Nekoč, ko sem še bil v službi, mi je neki možakar prinesel zapestno uro, da mu jo popravim. Uro sem pogledal in lastniku naročil, naj pride po tednu dni pogledat, če bo popravljena. Ko je lastnik ure prišel, je bila popravljena. Ko sem mu to povedal, me je nekako nezaupljivo pogledal, vzel uro in odšel. Stal je pred trafiko in uro tiščal k ušesu. Opazoval sem ga nekaj časa in zdelo se mi je, da se obnaša kot otrok. Kmalu sem pozabil na to, ko je spet prišel k meni v trafiko ter začel: Vi ste naredili čudež z mojo uro. Oprostite mi, ne morem verjeti, da ste tak mojster. Tista ura mi je dragocen spomin, še kako dragocen. Nihče je ni mogel popraviti. Imel sem jo v Postojni, Ljubljani in v Zagrebu, povsod so mi rekli, naj jo vržem proč, ker je ni moč popraviti. Vi niste navaden urar, vi ste nekaj posebnega. Prinesel mi je lepo darilo in mi ga na silo pustil.

— Vprašam ga, kakšne se mu zdijo električne ure brez kazalcev?

»Te ure so brez duše, brez srca, brez kazalcev in brez tiktakanja, kar v človeku vzbuja nekaj posebnega. Te ure so zame nekaj, kar ni živo, ura pa mora biti živa in se z njo človek kar pogovarja. Poglej, kaj je ura! Naročiš, da te zbudi, pa to tudi stori.

Povem naj še to, da je moj sogovornik ljubitelj narave, da rad gobari, balina in pripoveduje šale, da je vesele narave in družaben. Odlikovan je z redom za hrabrost in redom zasluge za narod. Pobara sem ga še, kaj si misli o današnjih cenah v trgovini.

»Nimam kaj misliti, pa vendar je nekaj narobe. Nikakor si ne morem zapomniti cen, ker jih vsak dan spreminjajo in to me zelo moti.« **Rade Mandić**

Zakaj tako?

Ni smela na izlet

Društvo upokojencev Pirniče je organiziralo izlet v Nabrežino in okolico v četrtek 20. marca, prijave z vplačilom 4.000 din pa so zbirali v mesecu februarju. Ena od članic se je prijavila za izlet, vplačala zahtevano vsoto, dan pred odhodom pa je dobila vrnjen denar s sporočilom, da je izlet odpovedan. Vsi drugi prijavljeni so odšli na izlet, le ta tovarišica je ostala doma, še celo iskali so udeležence izleta drugje, ker avtobus ni bil poln. Zahtevamo odgovor!

Upokojenci KS Pirniče

Tiskarski škrtat je ponagajal

V prejšnji številki glasila nam je ponagajal tiskarski škrtat. Na strani 5 je v predlogu kandidatov za podelitev srebrnih priznanj OF v letu 1986 pravilno Slavko KOSEC (ne Koman), na strani 6 v članku »Kongres je za nami — delo nas čaka« pa bi moral v tretjem stolpcu stavek biti pravilno napisan: »Da ne bi prišlo do kadrovskega VIŠKA (ne prekrška), se takoj lotite planiranja izobraževanja ob delu in iz dela... Prizadetim se opravičujemo!

V spomin

Vladislav Jelen-Avgust

Krajane Medvod je 30. marca 1986 pretresla vest, da je omahnil v smrt ugledni gospodarstvenik, komunist in revolucionar Vladislav Jelen-Avgust.

Rodil se je 29. maja 1914 v Trstu v napredni proletarski družini. Po 1. svetovni vojni se je z družino leta 1919 preselil v Medvode. Po odsluženju vojaškega roka se je leta 1937 zaposlil v celulozni tovarni v Goricanah. Takoj se je vključil v Narodno strokovno zvezo in bil dve leti tudi njen tajnik. Že med šolanjem se je udeleževal v telovadnem društvu Sokol Medvode, v dramskem društvu, v tamburaškem orkestru in bil tudi med ustanovnimi člani godbe na pihala v Medvodah.

V OF sta ga jeseni 1941 vključila Slavko Čarman in Pavle Sešek. V odboru OF Medvode je zastopal članstvo Sokola. Po aretaciji Čarmana leta 1942 se je za nekaj časa umaknil v ozadje, toda brž ko je prišlo do obnove frontne organizacije, je bil med aktivnimi člani. Poverjena mu je bila NZ v Medvodah. Maja 1943 je postal kandidat KP, član pa 15. 9. 1943. Avgusta 1944 je po nalogu Partije stopil v partizane in postal borec Vojkove brigade. Že jeseni 1944 je po nalogu štaba 31. divizije organiziral in vodil divizijsko godbo na pihala in z njo nastopal na številnih prireditvah. Z godbo pa je sodeloval tudi v bojih enot 31. divizije pri osvoboditvi Železnikov. Kasneje je sodeloval kot član kulturno-prosvetnega centra IX. korpusa pri formiranju korpusne godbe. Njegovi najsvetlejši trenutki pa so bili, kot je dejal, tedaj, ko je s korpusno godbo prikorakal v osvobodeno Gorico in rojstni Trst in sodeloval v prvi radijski oddaji »Svobodni Trst«.

Po demobilizaciji leta 1946 se je kot prekaljen aktivist z vsem revolucionarnim žarom vključil v delo pri obnovi in izgradnji nove socialistične samoupravne skupnosti. Opravljal je številne odgovorne gospodarske in politične dolžnosti. V tovarni celuloze Goricane je bil delavski zaupnik in sekretar tovariške celice KP, personalni referent in sekretar part. biroja za Medvode. Od konca leta 1946 do nov. 1949 je bil direktor tovarne celuloze Videm—Krško, nato do okt. 1950 direktor Papirnice in tovarne celuloze Vevče—Goricane, zatem do upokojitve 1959 direktor Tovarne celuloze in pinotana Goricane. Vedno in povsod je ustvarjal pogoje za osveščanje in dvig strokovno politične ravni delavstva, za razvoj delavske samoupravne organiziranosti in hkrati za permanentno posodabljanje in modernizacijo tovarn. S svojim mrimim, resnim, preudarnim, a vedno optimističnim nastopom je med delavci in sodelavci užival velik ugled. Še posebno skrb pa je posvečal delavcem, ki so prihajali na delo, na šolanje in prakso iz drugih republik. Ob vsem tem je opravljal tudi številne politične in druge dolžnosti, kot član okrajnega komiteja KP-ZK Videm—Krško, Ljubljana-okolica, bil sekretar občinskega komiteja ZK Medvode, organov SZDL, ZRVS ter KO ZB NOV Medvode, kjer je bil njen podpredsednik in v krajevni samoupravi. V osebnem življenju je bil skromen in bil vzoren mož in skrben oče. Tovariš Lado nam bo ostal v svetlem in trajnem spominu.

Anton Avsec